

27-dik sz. Julius 8. 1866.

HAZÁNK

S A

KÜLFÖLD.

Szépirodalmi, ismeretterjesztő és társaséleti
KÉPES HETI KÖZLÖNY.

MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

SZERKESZTŐ-TULAJDONOS:
SZOKOLY VIKTOR.

KIADÓ:
EMICH GUSZTÁV.

A képeket kitünőbb művészeink rajzolják s metszi **RUSZ K.**

Előfizetési föltételek:

Pestre vagy vidékre, postai küldéssel vagy házhoz hordással,

egész évre	6 frt — kr.
félévre	3 frt — „
negyedévre	1 frt 50 „

Előfizethetni minden postahivatalnál.

Hirdetmények díja: 3 hasábos petitsor, egyszeri hirdetésnél 5 uj kr. Bélyegdíj külön 30 uj kr.

Az előfizetések s a hirdetményi illetékek a kiadóhivatalba (Barátság-tere 7-dik sz.)
 a kéziratok pedig a lap szerkesztőségéhez (Dohány-utca 1-ső sz.) bérmentes
 levelekben intézendők.

PEST, 1866.

NYOMATOTT EMICH GUSZTÁV
 M. AKAD. NYOMDÁSÁNÁL.

TARTALOM.

Cikkek: „Scarpa Iginio.“ sz.-tól. — „A mostoha meséi.“ (Beszély) *Jókai Mór*-tól. — „Juh- és kecskeakol a pesti állatkertben.“ *L. K.*-tól. — „Triesztől Mexikóig.“ — „Egy német város.“ *Asbóth János*-tól. — „Az orrszaru.“ — „Az ausztriai birodalom területe hadászati tekintetből.“ *Asbóth Lajos*-tól. — „Egy hét története.“ *Vadnai Károly*-tól. — „Vegeyes köz-

lemények.“ — „Ujdonságok.“ — „Irodalom.“ — „Szerkesztői üzenetek.“

Képek: „Scarpa Iginio.“ — „A juh- és kecske-akol.“ — „Cuba lakosai.“ — „Az Orizaba-hegy Mexikóban.“ — „Az orrszaru.“ — „Képtalány.“

Ujdonságok.

× (*Északi csatatér.*) Junius 26-tól kezdve jun. 30-ig mindennap borzasztó véres csaták folytak az ausztriaiak és poroszok között Csehországban, Skalitz, Nachod és Neustadt vidékén. Az osztrák hadsereg itt feladatul tűzte volt ki, hogy az ellenség két hadseregét, melyek közül az egyik Szászországból, a másik porosz Sziléziából tört be Csehországba, az egyesülésben megakadályozza. A legelhatározóbb volt a Jicsin melletti nagy ütközet, melyben Clam-Gallas tábornok hadteste és a szászok, összesen mintegy 60,000 ember, csaptak össze a poroszokkal, a kik Turnau és Jung-Bunzlau felől jöttek. Miután Clam-Gallas hadteste hátranyomatott: Benedek tábornok és fővezér kénytelen volt az összes hadsereggel visszavonulni. Elhagyta főhadiszállását Josefstadtot s Königrätz táján központosította seregét. E csatákban a hadsereg vesztesége halottak, sebesültek és foglyokban igen nagy számot tesz; egy bécsi lap szerint 15,000 ember. De a poroszok vesztesége is jelentékeny; csupán a porosz testőr hadtest 1000 ember veszteséget számít. Allítják, hogy a poroszok tulnyomó erővel vannak. Az elbei és sziléziai porosz hadsereg 275,000 ember, míg az osztrák 200—220,000. A mi pedig a fegyverzetet illeti, kétségbevonhatlan, hogy a porosz puskák, gyors tüzelés és horderő tekintetében sokkal jobbak, mint az osztrák ilyenmü fegyverek.

+ (*A jul. 3-diki nagy csata.*) A porosz és osztrák hadsereg jul. 3-án nagy döntő csatát vívott Josefstadt és Königrätz közt. A csata reggel szakadó esőben kezdődött, a Königrätzről nyugatra fekvő magaslatokon Horzitz és Swieti között. A fegyverszerencse délután 2 óráig az osztrák fegyvereknek kedvezett. A támadó ellenség messze visszanyomatott Josephstadt és Königinhoftól; de miután Ohlumban sikerült magát megfészkelnie, az osztrák hadállások megtámadása és körülszárnyalása lehetővé lön s ennek következtében az osztrák hadcsapatok oldalban és hátulról lövetvén, lehetetlen volt őket többé visszatartani. A hátrálás eleintén lassu volt, de mind gyorsabbá lett, a mint az ellenség jobban előnyomult, míg az egész sereg részint az Elbe hadi-hidjain át, részint Pardubitz felé visszavonult. Így szól Benedek tábornoknak a császárhoz küldött jelentése. E csatában, mely a világ egyik legnagyobb csatái közé fog számíttatni, a két fél részéről állítólag 2000 ágyu vett részt. A veszteség mindkét részen iszonyu. Az osztrák seregből megsebesültek Vilmos főherceg, Festetics s Brandestein tábornokok.

+ (*Bécsből jun. 4-kéről*) azt írják, hogy Clam-Gallas, Henickstein, Krismanics tábornokok hadi

törvényszék elé fognak állíttatni. Arról is hallani, hogy Franciaországgal alkudozások indítottak Velence átengedése iránt.

— (*Benedek*) a főparancsnokságtól jul. 5-én fölmentetett.

— (*A császári hadsereg*) újabb öszpontosulási helyeül Olmützet említik. Bécsben a fő- és alvezérletet katonák és nem katonák határozottan elítélik.

= (*Prágát*) már jul. 1-én elhagyta az osztrák katonaság, s a porosz hadak már akkor 4 mfdnyire állottak a cseh fővárostól. Prágában nagy volt a megdöbbenés, sokan elmenekültek, naponkint várva az ellenség benyomulását.

= (*A hannoverai hadsereg*) jun. 28-án a poroszok előtt lerakta fegyverét Langensalzánál. Néhány órányi távolra Thuringában álltak a bajorok!

= (*Olaszországban*) a custozzai csata óta csak kisebbszerű, előőrsi összecsapások történtek. Dél-Tirolban a garibaldistákkal volt jun. 28-án egy kis összeütközés.

= (*Sebesült katonák Pesten.*) Az északi csatatérről a hét folytán nagy számmal érkeztek Pestre sebesültek, kiket részint az üllői kaszárnyában, Ludoviceumban, részint az Orcy-kertben s környékén felállított vászon és deszka sátrakban helyeztek el. Már a jul. 1-sei vonattal mintegy ezer sebesültet szállítottak ide; az indóházban számos orvos várta őket, s 50 ágy volt felállítva a súlyosban sebesültek számára. A szállítás innen az Orcy-kertbe 46 társaskocsin történt, s utközben, merre a menet haladt, mindenütt nagy sokaságu résztvevő közönség csoportosodott össze, s az Orcy-kert körül valami 8—10,000 ember volt együtt. A sebesültek legtöbbszörre a gyalogságból valók, számos hazánkfia is van köztük s nevezetesen néhány huszár. Az Orcy-kertbe érve, megvendégelték őket, mire azonnal kezdetét vette a részleles gyógykezelés. A sebek többszörre mind puszkagolyó, vagy kartács által okozottak, kard vagy szurony általi sebesülés nem sok van. Az Orcy-kert sátor-kórházai igen célszerűek, az ágyak a gyepen vannak, s a sátrak a két oldalon nyitva levén, a jó levegő azokat szabadon átjárhatja. A következő napokon még mintegy 2000 új sebesültet hoztak.

= (*Magyar sebesültek Olaszországban.*) A hiv. lap a déli csatatéren megsebesült tisztek névsorát közölve, köztük a következő hazánkfiai nevet találjuk följegyezve: A Dom Miguel 39 sz. gyalogezredből *Vámosy József* főhadnagy s *Körmendy Lajos* és *Domokos Zsigmond* hadnagyok nehéz, — továbbá *Percel Lajos*, *Szentiványi Lázár* főhadnagyok, és *Gerenday Tódor* s *Joanovics István* al-

Második évi folyam.

27. szám.

Julius 8. 1866.

Scarpa Iginio.

Midőn a férfi, kinek arcképét lapunk mai száma adja, folyó évi május 16-án elhunyt, *Fiumét* egyike érte azon veszteségeknek, melyek reá, jelen válságos napjaiban a legrosszabbkor jöttek.

Egyfelől *Fiume* javát őszintén és a legkisebb önzés nélkül szíven hordó; másfelől ez érzelmeinek tekintélye és befolyása által érvényt szerezni tudó férfiakra, soha nem volt nagyobb szüksége a magyar tengerpart kikötő városának, mint jelenleg.

Az öreg *Scarpa* ilyen férfi volt.

A kereskedői pályán, az üzletvilág hullámzó tengerén növekedve, természetes szép esze mellé

elsajátítá azon ügyességet, s a viszonyok redőibe való mély belátást, mely őt kiválólág a gyakorlat emberévé avatá fel. E tulajdonainál fogva, nemcsak kereskedelmi és üzleti ügyeit vezeté biztos

kézzel, nemesak szép és nagy vagyont, de becsültetést és hitelt szerze magának olyant, minővel a kereskedővilágban kevés dicsekhetik.

Halála előtt kévéssel egy nagyobb szerű vállalatban akart résztvenni. Az érdeklettek nem ismerték *Scarpa* vagyoni viszonyait és jellemét közelebből, s egy bankár úgy akarta megtudni, hogy mennyi súlyt fektethetnek az öreg ur részvételére, miszerint a világkereskedés egyik piacára, hol az üzlet-élet matadorait hajszálig ismerik, — telegrafirozott: mennyit hitelezhet *Scarpának*? A válasz lön: „akár mennyit.“ S ez nagy szó a keres-

Scarpa Iginio.

kedelmi világban, föltétlen bizalom, melyet ott nem rokonszenvek szerint, hanem a bebizonyított kristálytisztja jellemnek, — tehát vajmi ritkaságképen — osztogatnak.

Nincs rá elegendő terünk, hogy a derék férfiut mindazon nemes oldalairól, melyek őt a társaséletben is oly kedves és tisztelt egyéniséggé emelék, feltüntethessük olvasóinknak; mert hiszen akkor el kellene mondanunk, miért állította őt élére számos intézet, miért választotta Fiumében és Buccariban patriciussá, miért volt haláláig a magyar tengerpart kereskedelmi kamarájának elnöke, miért kapott kitüntetésül nemcsak fejedelmünktől, de idegen uralkodóktól is lovagrendet stb., — melyek a leghaládatosabb térre vihetnék Scarpa Iginio életiróját. E csábító tértől azonban visszatartott bennünket azon szűk korlát, melyek közt e lapokon mozognunk lehet; azért itt csupán két vonását akarjuk feltüntetni tiszteletreméltó jellemének.

S ez: a *Fiume* jólléte iránti érdeklődés, és a *Magyarországhoz* való ragaszkodás.

Nem volt az a sürgős vagy fontos magán ügy, nem az az üzleti elfoglaltatás, melyet félbe ne hagyott volna mindannyiszor, a hányszor Fiume érdekében, annak emelésére, javának előmozdítására valamit tehetett. S a bécsi kormányférfiak teremei, vajmi sokszor látták az öreg Scarpát; most a vasút, majd a város egy vagy más ügyeiben sürögni-forogni, informálni lágyabb vagy erősebb hangon, a mint a sükerre nézve jobbnak látta.

Kik a nagy Széchenyi pályáját ismerik, tudni fogják, hogy ő eleintén nem sok fontosságot tulajdonított a fiumei kikötőnek. Scarpa éles szeme már akkor kilátta, hogy nem közönyös dolog rájuk nézve, ha a grófigy vagy amugy vélekedik rólok, s egy alkalommal találkozáván vele, más nézetre téríté Széchenyit. E társalgás alatt a gyakorlati ész és világos főt annyira becsülő gróf úgy megkedvelé Scarpát, hogy összeköttetését attól fogva

folyvást fenntartá vele, s ha kereskedelmi dolgokban jó tanácsra volt szüksége, személyesen és levélben számtalanszor fordult hozzá.

Senki sem látta világosabban, mily nagyszerű jövőre hívta el a természet e szerencsés fekvésű tengerparti várost, és tehetségéhez képest senki sem tett többet arra nézve, hogy e jövőt Fiume mielőbb elérje, mint Scarpa.

És hogy e fényes jövőt csak és egyedül a Magyarországgal összeköttetéséből várta: azon senki sem fog csodálkozni, ki e meggyőződésének magyarázatát nem véletlen vagy divatos rokonszenv kifolyásának tartja, hanem a kereskedői helyes számításban keresi, azon számításban, mely tudja azt, hogy egy tengeri kikötőt viláfgorgalmi ponttá teremteni csak nagy fogyasztással és nagy termeléssel dicsekvő háttér lehet képes.

Kétségtelen egyébiránt, hogy Scarpát Magyarországhoz másnemű hajlamok is csatolták. Neje, a most is élő tiszteletreméltó özvegy, a szó teljes értelmében magyar leány volt, ki a szülei tüzhelyről a tenger mellé is magával vitte hazája iránti meleg érzelmeit, melyeket a távollét nemcsak soha ki nem hűtött, de a honvágy édes fájdalmává változtatott át. S hogy ez érzelmeknek ne lett volna hatása a szerető férjre, azt állítani, ha más nem, — nagy lélektani tévedés volna. Mi legalább nagy részben e befolyásnak számítjuk fel azon körülményt, hogy fiainak magyar nevelőt tartott Császár Ferencben, ki az időben (1830 táján) fiumei lakos és tanár volt. E fiaknak ma csak egyike él, Paolo Scarpa, ki joggal öröklí atyja után azon köztiszteletet és becsülést is, mely azt nemcsak Fiumében, de mindenütt, a meddig ismerék, oly méltán környezé.

82.

A mostoha meséi.

(Beszély.)

Jókai Mórtól.

Ez akkor történt, mikor még Franciaországnak annyi királya volt, a hány vármegyéje. Milyen szép francia „Bund“ nőhetne volna ki ebből magát. A belgák és a flandriaiak is hozzá tartoztak. Egyik frank fejedelem harcolt a másikkal, mikor kedve tartotta. Nem voltak még gyű-tűpuskák; hanem a szakállas nyil épen úgy beletalált az édes testvér mellébe, mint a mostani kúp-löveg.

V. Balduin, Flandria grófja is azt a hibát követte el, hogy holta után két fiat hagyott hátra;

azoknak két kardot, két csatalovát; hanem csak egy koronát.

Mikor meghalt, a fiuk még gyermekkorban voltak, Róbert volt tizenkét éves, Balduin tiz. Még most ölelik, csókolják egymást; ha megnőnek, bizonyosan meg fogja egyik ölni a másikat.

A harc annyival egyenlőtlenebb, mert Balduin özvegyet is hagyott, s Roëne az egyik fiúnak édes anyja volt, a másiknak pedig mostohája.

Balduin halála óráján a feszületre esküdteté meg Roëne nejét, hogy mindkét gyermekéhez úgy fogja

magát viselni, mint édes anya. Roëne megesküdött a fészületre, egy haldokló ember lelkének. Az elvitte magával az esküt egyenesen az égbe.

No, mert a földiek ugyan nem tudják megítélni azt, hogy meg van-e tartva egy eskü vagy nincs?

Hiszen a ki azt látta, mint simogatja Roëne fehér kezével mostoha gyermeke aranyszöke fürtös fejét; mily szerető szemekkel őrzi, kíséri lépteit, hogy félti, ha nem látja, hogy ragyog tekintete, mikor megpillantja; mint reszket a gyöngéd szeretettől minden hangja, mikor hozzá beszél; — az könnyen azt hihette, hogy ez az édes gyermek s a másik a mostoha.

Roëne igen szépen tudott mesélni, és Róbert igen jó mese hallgató volt.

Flandriában hosszú telek vannak; ködös zuzmarás tájak nem teszik azokat kellemesebbékké s a falvak tözeg illattól büzőlnek. Férfi, asszony kecskebőr ruhát hord ilyenkor, s vörös lesz az orra. A mocsárok megáradnak, s kezdődik az őszi hideglelés korszaka.

A grófné hosszú téli estéken át meséket mondott mostoha fiának. Róbert ott ült lábai előtt, s fejét mostohája térdére nyugtatá.

Első mese.

„Tul a tengeren, ott a hová a nap lenyugszik, van egy sziget-ország, tengerrel körülövezve.

A nap mindannyiszor oda tér meg, a mikor minket elhagy.

Ott nem ismerik a telet, a ködös eget, a csillagtalan éjszakát; ott tavasz van mindig, derült ég, meleg nap; a szellő balzsamillatot szord széljel.

Ott a mezők mindig zöldek, s a bárányok gyapju helyett selymet hordanak, minöböl a királyok palástja készül.

Az erdők lombja soha le nem hull ott, hanem tarkállik tavasszal piros virággal, őszszel piros gyümölcsessel.

A szőlő felkuszik a pálmafára, s aranyszín fürtökkel fedi be hajladozó derekát, melynek koronáját aláhuzzák emberfőnagyságu diók.

A patakok medrében aranypor csillámlik, s a kagylók héjából igazgyöngy pereg ki, a pillangók szárnya szivárvánnyal játszik, a madarak tolla eleven drágakő.

Sok égi madár is oly szelid ott, mint másutt a házi galamb, az emberhez leszáll, ablakában énekel, álmait édesíti dalával, fészket odarakja eresze alá.

A fenevad, a párdue, az oroszlán játszani hágy magával, csak szépsége és ereje van meg, de haragja nincsen; s a házi állatok oly okosok, mint másutt az ember.

Vannak madarak, a mik mézet gyűjtenek gazdáik számára, mint a méhek, s más madarak, a mik parancsszóra vadászni járnak, vagy halakat fognak, mélyen a vízbe alábukva, miket gazdáiknak hordanak haza.

És paripák, miknek szárnyaik vannak, inkább a légben járnak, mint a földön, s a vízben úgy usznak, mint a delphinek. . . .

Róbert egy évig mindig a csodaszép országgal álmodott, melynek tüneményes virágairól, állatairól annyi szép regét tudott neki mondani a gyöngéd mostoha, a hű Roëne.

És azután Flandriát sokkal kevésbé találta szépnek, melynek az igaz, hogy nem volt akkor egyebe fenyőerdeinél és mocsárainál, és egyéb gyümölese a grófi kertben ápolt vackornál és berkenyénél, s lovai épen nem voltak arra valók, hogy uszszanak, mint a delphin, vagy repüljenek, mint a madár.

Egy év múlva Róbert tizenhárom éves lett; s akkor következett a

második mese.

„A boldog szigetországnak nemcsak ligetei oly boldogok, hanem városai is.

Ha már az állat is oly eszes ottan, mint az ember, akkor az ember bizonyosan olyan tökéletes, mint az angyal.

Mind istenfélők, mind jámborok, gyilkos, tolvaj nem támad közülök. Dolgozik mindenki okosan, s befizeti a dézmát szölongatás nélkül; templomokat épít alabástrombul, bele szent képeket drágakövekből kirakva; és az utcák maguk is olyanok, mintha pálmaerdők váltak volna márvánnyá, minden palota oly karesu oszlopokon nyugszik, miknek lombkoronájuk van.

Ott a fejedelmet atyának hívja minden ember, s a mit mond, az szentírás előttük. Nem is lakik az egész szigeten sem egy zsidó, sem egy eretnek.“

Róbert tizennégy éves korában már megtudta becsülni, hogy milyen sokat érhet egy olyan nép, a mely soha sem háborog, a melyiktől nem kell erővel behajtani a harácsot, s nem kell lesni, melyik határon törnek be új hadakkal elégületlen szökevényei, hogy a flandriai grófok álmait elrabolják. De különösen magával ragadta képzelmet az a mese, hogy van egy nép, mely között nem támadhat sem zsidó, sem eretnek.

Tudta, mennyi vesződsége volt dicsőült apjának a törlüpinekkel, a kik abban a hitben voltak, hogy az embernek nem szabad másként járnai, mint

a hogy Adámot az Isten megteremtette; az öltözet Isten ellen való bűn, s kiket e véleménykülönbségért a kegyes Balduin alig győzött elpusztítani a

világról, még azt az utolsó bört is lehuzatva róluk, a mit kizárólag viselni akartak.

(Folyt. köv.)

Juh- és kecskeakol a pesti állatkertben.

Ez épület egyszerűsége által válik tetszetőssé! Jól esik a magyar szemének, ha látja, hogy a kert tervelői nem engedték magukat mindig kiskorúságra mutató utánzási vágy által elragadtatni, s nem másolták szolgailag más külföldi kertek épületeit, hanem igyekeztek, hol csak lehetett, új formák szerint építeni, tekintettel léve a hazai állatoknál a hazánkban divatozó építésmódra is.

E felől tanuskodik a juhakol is. Ez épület csinos nádfedelével élénken emlékeztet az alföld tanya-épületeire. Hossza hat és fél öl, szélessége három öl. Az épület több részre van felosztva, különböző juh- és kecskefajok elfogadására, s az egészet csinos farácsolattal ellátott udvarok veszik körül.

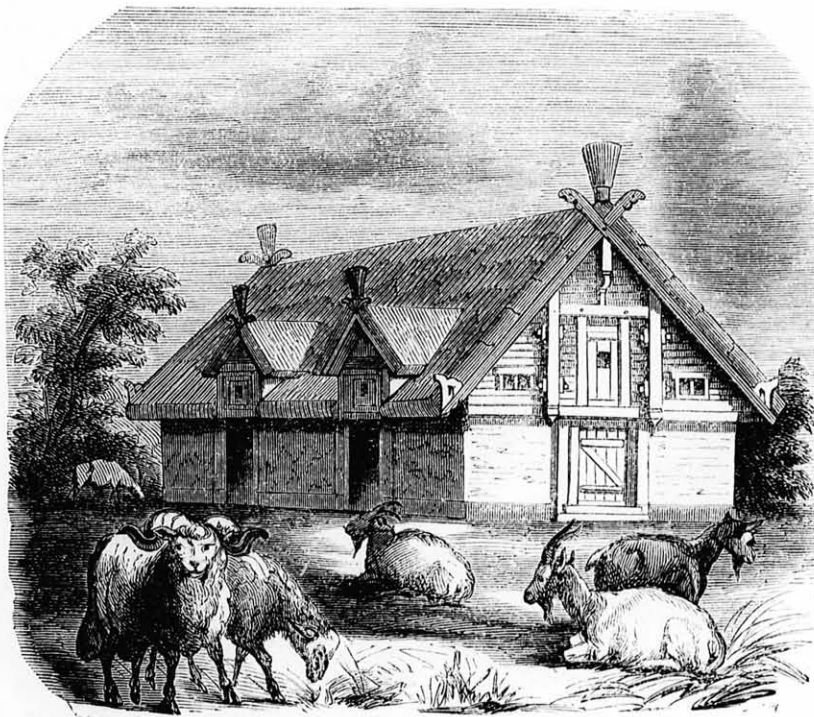
Lakosairól is van már gondoskodva, s a különböző érdekes fajok közül csak kettőt említünk meg ez alkalommal; ezeket több más állattal együtt császár őfelsége kegyeskedett a Schönbrunni menageriából kertünk számára ajándékozni. Ezek a törpe kecske és a Mufflon.

A törpe kecske (*Hircus reversus*. Zwergziege.) a legkisebb az eddig ismert kecskefajok között, alig két láb hosszú. Hazája Afrika nagy része. Szőre hosszú, durva. Szarvai feketék, kicsinyek.

Színezete változó, de leginkább sötét színezetűek találhatók; a mi kertünkben levő példányok feketék. Húsa izletes, miért is e szép kis állat honosítása annál inkább ajánlható, mivel könnyen szokik éghajlatunkhoz.

A Mufflon (*Ovis musimon*) Szardinia szigetén vadon tenyészik, s az által lesz érdekessé, hogy több természettudós a közönséges juhok ez állattól származtatja le. Nézetünk szerint e vélemény

téves. Igaz ugyan, hogy a kettő között van sok hasonlat, ámde szarvaik csavarodása egymástól egészen eltérő, már pedig ez a juh- és kecskefélekénél egyik főismertető jel, ezenkívül színezete vörhenyegesbe átmenő. Olaszországban nem ritkák a Mufflon és közönséges juh korcsai, melyek ott „Umbri“ név alatt ismeretesek, s ezek is megtartják a Mufflon

Képek a pesti állatkertből. VII. A juh- és kecskeakol.

sajátságos szarvesavarodásait.

No de most nem csevegünk tovább, lesz még alkalmunk az állatkert figyelemre méltóbb, s honosításra érdemes juh- és kecske fajok tüzetes leírását és rajzait közölni e lapokban, mit annál szívesebben teszünk, mivel tudjuk, hogy gazdáinkat érdekelni fogja.

L. K.

Triesztől Mexikóig. *)

— 1864—1865. —

(Eredeti közlemény.)

(Folytatás.)

Jalappa, 1865. január 24-dikén.

Két nap múlva Afrikában az algiri és tunisi partok tüntek fel gyönyörű hegyképeikkel. A ten-

ger még mindig zavargott. Majd megláttuk a spanyol partokat s november 28-án déli 12 órakor

megkerültük Gibraltárt. Feszült figyelemmel tekintettünk e fok felé, míg esücsából kibontakozott a föld legerősebb vára, s a pompás nagyszerű Gibraltár város.

Zászlódiszes hajónk öreg árbocán a mexikói háromszínnel s lelkesítő zenével befutott a kikötőbe, hol száz meg száz hajó horgonyzott, a tenger színén egész várost képezve. Füstár borította be a szirtek tornácait, ágyudörej üdvörditása száguldott felénk Britania „Istenhozott“-jaként, mit a tulspanyol parton fekvő szép Algesisad élénken visszhangozott, szintén ágyukiáltással üdvözölvén min-

ja messze szárnyalt a csendes estében ringó tenger felett. Itt is minden legszebb nyári ékességben volt; angol hölgyek gyönyörű virágbokrétát adtak nekünk. November 30-kán az angol kormányzó vizontlátogatást tett hajónkon. December 1-én délután 4 órakor felszedettek a horgonyok, s ekkor megint szerencsétlenség történt: egy matrózt rántott el a horgonykötél, ki két napi szenvedés után sebeiben meghalt; tengerész szokás szerint zsákba varratott, lábaihoz súly kötöttet, és így lön az oceán végtelenébe bocsátva.

Három napig időztünk a gibraltári kikötőben

Cuba lakosai.

ket. Nehéz horgonyaink a tengerfenékre hulltak hajónk újra csendesen állott most, Triestből elindulása óta először.

Triestből Gibraltárig 9 nap alatt mentünk, s az e kilenc nap közben látott szépségek vetélkedtek azzal, mit eddig teljes életemben láttam volt. Megérkezésünk után kevéssel számtalan ladik rajzolta körül hajónkat, angol tisztek jöttek a fedezetre; tábornokunk törzskarával a kormányzóhoz ment tisztelkedni. E közben tisztjeink szállottak partra, s a hajó 3 hétre élelmi-szerekkel, szénnel s más szükségesekkel látatott el az oceáni nagy utazáshoz. Este zenénk volt a fődélzet, melynek daná-

s bár nem volt szabad a partra szállanunk, időnk mégis igen kellemesen múlt el: este légszeszlángban uszott a város, s a szirtfokról napként szórta sugárait a világítótorony. Alig győztük két szemmel nézni és látni a sok változatu dolgokat: hullámzó néptömeg, érkező s induló hajók százai, a tenger szépsége, nálunk télnek ismert időben tiszta nyári ég, tele fényesebben ragyogó csillagokkal mint otthon.

Midőn december 1-jén megkezdtük az atlanti oceánon utunk folytatását, lassanként elmaradt az európai part, s már alig láttunk száraz földet, míg egyszer csak mindenfelé vízben enyészett

el a látkör. Égnél, viznél egyebet nem szemlélhettünk: így hasította hajónk 14 éjnapon át a tengert. Szélünk kedvezett, s így hajónk minden vitorla szárnya dagadva volt és sebesen röpiült. Nem sokára kitűnt a tengerből Madeira-sziget, de kevés ideig láthattuk, mire gyorsan elhaladtunk tőle. E tájon már sűrűen jártak a gőzösök és vitorlás hajók; időnk mindig gyönyörű nyájas vala, de az ég alj forrósága már kezdett jelentkezni; a hőfok mindig nagyobb-nagyobb lett, különösen az egyenlítőnek átmenetnél, s Ferro-szigetnél a forróság már nyomasztóan lepett meg. Könnyű lefolyású lázokban mutatkozott embereinknél az ég alj hirtelen változata, egyébaránt kedvezőnek írhatom az egészségi állapotot. Vasárnap mise volt, melyet a hátsó fedezetre emelt oltárnál végzett az ezredpap. Magasztosabb, szívemelőbb isteni szolgálaton még nem voltam jelen.

Szent-Miklós estéjét szindarab előadásával töltöttük el, s általán mindent elköveltünk az unalom elűzhetésére. Zene, színjáték, ének, szavallatok annyira rövidde tették a különben hosszadalmas utat, hogy egyszer csak azon vettük magunkat észre, miszerint egészen más tengeri állatok hazájában vagyunk, mint azelőtt pár nappal. Különösen sok cápát s repülő halat láttunk; ezekből hajónkra is hullott néhány példány. Sok mulatságunk volt a több ölnyi hosszú, hajónkat kísérő cápa-szörnyekkel; tiszteink vadászatot tartottak rájuk, de siker nélkül, mert ilyen szörnyetegben a puskagolyó nem sok kárt teszen. Ha talált a lővés: roppant erővel pattant fel a cápa, de ismét nyomtalanul bukkott a víz alá, még vére hullását sem vettük észre. Halak más nemüekből is egész táborral nyüzsögtek hajónk körül.

December 14-én ismét temetésünk volt; megelőző éjjel ugyanis egy, már régebben betegeskedő emberünk halt meg; halála után három órával a már leírt temetési módon, bús zenehangok kísérték az elköltözöttet a hullámok világos sirjába.

A hosszú viziut s a nagy hőség már terhessé kezdde válni, s mindenki óhajtva várta az ígért szárazföld feltünését. Bekövetkezett. Hangos kiáltás hangzott le a főárboeról. — „Szárász!“ S ezernyi torok ujongva köszöntötte a még messze csak ködös homályból élénk borongó földet, lassan kezdett ez kibontakozni a szükülöl láthatár ködéből. Megláttuk az Amerikához tartozó *Martini-que-szigetet*. Hajónkon új élet s boldogság lett azon reményben, hogy nemsokára földet taposhatunk. E napot követő éjjelen a fedezeten háltam: éjjel egy óra tájban felzaklatott álmomból a horgonylánc zurogása; felugrottam, s a félhomályos éj-

ben közeliünkben láttam e kis paradicsom hegy-völgyes partját. Tisztán a setétség miatt semmit sem vehettem ki, de az öröm egészen elzavarta az álmod szemeimről, s ez áldozatomért gazdagon meg is lettem jutalmazva, mert midőn az éjet gyorsan követné a világosság, s a nap fényes felkelése tündéri színekkel öntötte el a tájat: megragadólag pompásan lepett meg a tropikus sziget gyönyörűsége. Pálma erdők, fák, növények teljes virágzásban, melyeknek illata egészen hajónkig elhatott; e paradicsom közepében feküdt *Kayal* város erődjével és kikötőjével. 8 órakor befordultunk a kikötőbe, s a váraacs ágyui által üdvözöltettünk. Megállván a partnál, láttuk a sziget lakóit is: mulattok, négerek, franciák. Az előkelő világ sem maradt el, s kijött a partra minket meg nézni. A kormányzó engedelmével partra szállítottunk, s a váraacsba lettünk elhelyezve. A franciák igen vendégszeretők voltak irántunk.

Két napon át maradtunk a szárazon, alkalmunk volt ez időközben a sziget szépségeivel megismerkedni. Ananász, narancs, citrom oly sűrűen tenyészett mindenütt, mint nálunk a paraj; egyéb holmik azonban nagyon drágák voltak. A város lakói között nagyon szép, barátságos, vendégszerető és bizalmas embereket találtunk: különösen a nők, többnyire mind igen simulók voltak, s dicsekvéssel mondhatjuk, hogy tetszettünk nekik. December 18-án 2 órakor délután hajóra keltünk, s Cuba felé vettük utunkat. Ezen öt napi utazás megint igen érdekes volt, mert itt haladtunk el a nyugotindiai szigetek mellett: láttuk a nagy Haiti vagy *Szt.-Domingo* szigetét, hol Faustin néger császár lakik; igen nagy pompás sziget, gyönyörű hegyekkel s örökös nyárral.

Majd több apró sziget mellett vitorlázunk el, melyek mindnyájan legbujább tenyészetben nevetek előnkbe. Midőn öt nap múlva Jamaica mellett elmentünk, Cuba szigetét láttuk magunk előtt. A tenger nagyon hullámzott, annyira, hogy a hab hegyként tolt fel, s ez szintén meglepő látvány. *Cubánál* kikötöttünk. Minő nagyszerű meglepetés volt ez ujjolag: büszkén jártunk az utcán le s fel, s mindent megnéztünk, a mit csak lehetett; büvös szépségű nők, a legnagyobb mérvű fenyűzés, épen ilyen gazdagság. Itt a négerek rabszolgái Havannah gazdag lakóinak. Nagyon barátságosan fogadtak minket, s mindenki megbámult. Este a sétatéren voltunk. . . Nem! e nagyszerűt, e meglepőt leírni nem tudom, minő nők! milyen fogatok! a drágaság azonban itt is igen nagy. A sétatérről megint a város utcáira mentünk; ujjolag meglepőnél meglepőbb látványt.

Nagyon rosszul esett, midőn este a hajóra kellett mennünk, hogy mármost utunkat tovább folytassuk. 9 órakor a fedezeten voltunk, még egészen szédülten a sok szépnek látásától s deszka-priecseinken még álmunkban, szemünk előtt lebegtek Havannah szép asszonyai, más csodáival egyetemben a paradicsomnak. Cubától a karaibi tengerbe usztattunk át, innen a mexikói öbölbe s tengeri utunk véghatára a Vera Cruce-i kikötőbe.

Épen dec. 24-ike Karácson estéje volt, midőn *Santjago de Cuba-t* elhagytuk. A hideg, havas, zuzos Karácson. Oh be kedves emlék hazuról! Itt e Karácson napján alig voltunk képesek a nap hő sugarait kiállani. Még öt napi ut Vera Cruce-ig. Mindenikünk örült már utjának céljánál lehetni. Szemünk elé tünt már Yucatan is, igen gazdag és gyönyörű tartománya Mexikónak, mely azonban még nem hódolt meg a császárságnak. Utazásunk utolsó napján már reggel 6 óra után ott mutatkozott a távolban a 17,000 láb magas Orizaba-hegy, mely mindig hóval van borítva, majd kezdettek a partok is kibontakozni; mindenki mozgott, rendezte batyuját, s általános lett az örömjaj. Délután 3 órakor már előttünk állt a nagy Vera Cruce. Oh be

boldogok valánk, midőn jött előnkbe egy kis vitorlás, mely minket a veszélyes kikötőbe vitt. Uj hazánk partjairól, földrázó ágyudörgés üdvözölt, s embereink három szoros hurrah kiáltással mutatták be magokat a parton álló néptömegnek, mely kiáltásainkat teljes erővel viszhangozta. Sok apró gőzös közeledett hajónkhoz, s egy bárkán, az elfogadásunkra jövő gróf Bombelles, Miksa császár szárnysegéde, utána előreküldött Holze őrnagyunk, s még sok más urak. Ekkor parancsot kaptunk kiszállásra elkészülni; tulboldog volt mindenik! Zenebandánk harcias indulóval vezetett a partra, itt még egyszer szívesen üdvözöltek a bensülöttek s az ott lakó németek. Mindenki ránk bámult, s nem tudom szép egyenruhánkat nézték-e vagy a magyaros szakállu martialis tekintetű harcfiak alakjait. A kikötőben álló francia hadihajók és az osztrák Novarra gőzös köszöntött ágyuival. 43 nap tartott utazásunk. Zenével vonultunk be a népes városba, itt laktanyába lettünk elszállásolva, s ennek téglaföldjét igénybe is veszem, hogy végre a szárazon édesen engedhessem át fáradt testemet a nyugalomnak.

(Vége köv.)

Egy német város.

II.

(Karlsruhei lányok, badeni hadnagyok s magyar technikusok. — Féltékenység a magyar nadrágra. — Rajnavidéki arisztokrácia. — A magyar nemes megjárja német bárónak. — A magyar főurak előjoga. — Német bárók, grófok s hercegek. — Karlsruhei asszonyok.)

A házak közt, kivéve két-három nyilvános épületet, a tulipános müegyetet, a sárga kaszárnyát (sárga-piros a badeni szín), alig van feltűnő. A három emelet is nagy ritkaság. Hogy azonban ebben a tekintetben Karlsruhe más városok mögött ne maradjon, itten a földszintet átalán első, az első második emeletnek nevezik, etc. Az idegen előtt azonban nagyon feltűnik egy kis tükrökészülék, mely majdnem minden ablakot díszít, s melynek segítségével a szobából az egész utcát, fel s le, át lehet tekinteni. A többé és kevésbé fiatal kisasszonyok még elég jókor látnak meg minden hadnagyot, hogy positurába helyezkedhessenek ideje korán. A német kisasszonyok eszménye a hadnagy. Ezek játszák társadalmiukban a főszerepet s e tekintetben valóban csodálatra méltók; mert sok pénzzel és sok szellemmel mindenki játszhat első szerepet, de nekik semmi se kell, csak derékfűző, egyenruha és két bádogszelet a vállakon. A magyarok és hadnagyok itt különben nem a legnagyobb barátok. A hadnagyok féltéke-

nyek lettek a magyarok — szük nadrágjára s bajnoki küzdelemmel keresztül vitték ennek kitiltását a bálókba, úgy hogy most ama magyarok, kik nem mennek át rögtön a frakk és cylinder gyönyörűségei metamorphosisába, miután átlépték a magyar határt, csak az arisztokratikus subscriptions bálókba táncolhatnak, ha ugyan nemesek; mert nemtelenekeket itt nem igen látnak szívesen.

Németországban az arisztokratia még roppant szerepet játszik; nem annyira politikai, mint társadalmi tekintetben. Oly politikai szerepe, mint nálunk a mágnásnak, hogy született törvényhozó, nincs Németországban semmiféle rendnek se. Ily roppant kiváltságot, Magyarországon kívül talán a földkerekségén sehol se találni. Angliában is csak az elsőszülött felső házi tag.

De viszont társadalmi tekintetben a német nemesség sokkal arisztokratikusabb mint a magyar mágnás, a demokratikus magyar köznemest nem is említve.

lottam valakit bárónak nevezni. A grófnak és hercegnek azonban többnyire megadják címét, talán, mert ezek igen ritkák itt. Igazi és quasi bárót ismeretek itt vagy három-négy tucatot. Grófot alig négy-ötöt; ezek közül három idegen, úgy mint egyetlen hercegi ismeretségem is. Az én ismeretségeim ugyan nem lehetnek irányadók, de következtetni mégis lehet belőlük az arányra.

Itt társadalmi tekintetben a nemes oly viszonyban áll a polgáriakhoz, mint nálunk a mágnás. Nekem a nagyon is nagy alázatosság gyakran zokon esett és zavarba ejtett. Különben meg kell adni a karlsruhei népnek, s egyáltalában a badeni- nek, hogy igen barátságos, nyájas és szolgálatkész. Ennélfogva az itteni élet, dacára annak, hogy a város kicsiny és lakossága nem is igen gazdag, dacára annak, hogy semmiféle rendkívüli, szórakoztató, vagy mulatóhely itt nincs, mégis igen kellemetes. Van jó színház, mindennap katonazene, állatkert, sok sétány, park és nyilvános kert,

van lovarda, és mindenekelőtt igen élénk társadalmi élet, a mire már a tömérdek egylet is mutat.

A kinek sok ismerőse van — s mindenkinek ép annyi ismerőse lehet, mint a mennyit kíván, — az a meghívásokból soha se fogyhat ki. Tánc-estélyek, zenészeti matinéek, műkedvelői előadások — magánházban ép úgy mint nyilvánosan — aztán még tömérdek hangverseny és nyilvános bál. Hogy közte sok álarcos is, említenem se kell. Ez utóbbiakban rendszeren 12 óráig igen tiszteségesen lehet mulatni, utóbb aztán — más-kép is.

Különös az, hogy a nők itt ugyszólván ki vannak zárva a bállokból. Mig nálunk a bájos bimbók — a lányok mellett, a kivirágzott teli rózsák, gyönyörű magyar menyecskéink is egyik fődiszét képezik a táncmultságoknak, itt csak nagy elvétve találni egy-egy asszonyt a táncolók közt és ez is már igen feltűnő.

Asbóth János.

A Z O R R S Z A R V U.

Az orrszarvu vagyis rhinoceros ismertető jele, hogy szemfogai nincsenek, metszőfogai is hiányzanak legtöbb fajánál, zápfoga pedig minden oldalon hét, melyeket tápláléka őrlésére használ. Orrmánya rövid, szarvai orrán s homlokán vannak s ezek a bőrrel vannak összekötve. Lábai három-ujjuak.

Ezen állat ismert fajai a forró éghajlat alatt tanynáznak, Afrikában, Dél-Ázsiában, Java és Szumatrában. Testük rendkívüli tömeget képez, tagjaik alkata idomtalan s az elefánt és viziló után (melyek mindkettejét már ismertette lapunk,) az emlős állatok legnagyobbika. Teste nagy területet foglal el, nyaka rövid, de igen vastag és vállai szélesek. Bőre majdnem egészen szőrtelen, igen durva és vastag s hátán oly kemény mint valamely páncél, e mellett némely faj nyaka, vállai, hátsó lapockái és combjai táján nagy és szabályos ráncokat képez. Orrmánya helyett lágy, hajlékony és nagyon érzékeny felső ajka van, melyet kinyújthat, s mely így afféle szolgálatot helyettesít kisebb mértékben, mint az elefánt orrmánya. Szarva vagy csupán csak egy, vagy kettő, s ez utóbbi esetben azok egymásután állnak rendkívül erős orresontján, mit a természet kétszeres okból igen szilárdná alkotott; először is: hogy a már magában is nehéz szarvat hordhassa s másodsor, hogy ellentállhasson azon borzasztó lökések és rázkódásoknak, melyeknek ezen fegyver használatából következnök kell. A szarv és a csontok közt nincs

semmi közvetlen összeköttetés, hanem az csak a hüvelyknyománál vastagabb bőrhöz van forrva; egyébiránt az állat szarvát sem nem mozgathatja, sem kelepő hangot nem adhat azzal, miként régiebb utazók állították.

A rhinoceros szarva belül nem üres s nem csont álományu, hanem a hajhoz hasonló afféle rostokból áll, mint a halsont, melyet tömémentelen vékony szájakra szedhetni szét.

Az orrszarvu szemei igen közel vannak egymáshoz s fülei meglehetősen nagyságúak lévén, fölfelé állanak. Voltak régiebb írók, kik azt mesélték, hogy az orrszarvu nyelve oly éles tuskékkal van bevonva, mely a tapogató kezét szétmarcangolja; hanem biz ez csak mese. — Ez állat érzékei közt legkifejlődöttebbek a szaglás és hallás.

A rhinoceros némely faja némely helyen páronként, másutt kis csapatokban, s némely helyütt egész nyájokban él együtt. Táplálékát kizárólagosan növények képezik, rendszeren gyöngye galyakat vagy füvet esznek, s ezek letépésére nyelvüket igen ügyesen használják. A rhinoceros ropant sokat bír megenni, igen gyorsan emészt, s ezért mindig kész az evésre; éhségben dühös és veszedelmessé válik, s az állatgyűjteményekben eléje dobott takarmánynyal minden más állatnál hamarább lecsendesíthetni.

Tulajdonképen lusta és ártatlan ez az állat; a sértések vak dühre ingerlik, akkor bátorrá, elhatározottá, boszuállóvá lesz, s szarvainak borzasztó

támadásaival a legerősebb és legügyesebb ellent is veszélybe sodorja.

Nagyobbik szarvának hossza némelykor egész 3 láb, s ez keresztülhat majd minden testen, sőt még az erős facölöpöket is összezuzza, ha az állat egész erejével dőf vele.

A rhinoceros vastag bőrét ugy Indiában, miként Afrikában is többféleképp használják. Az európaiak Indiában rendszeren a bennszülöttekre bízzák az orrszarvu vadászását, részint a foglalkozás veszélyes volta, részint pedig a miatt, mert az elefánt nem örömet lép az orrszarvúval szembe. — Régebbi utleírások mondják, hogy az orrszarvu meg az elefánt született ellenségei egymásnak, mit későbbben sokan tagadtak, mert ezen érzelem természetes okát nem igen lehet kitalálni, s mert e két állatot a menageriakban gyakran láthatni egymás

mellett, a nélkül, hogy félelmet vagy ellenszenvet tanusítanak ott egymás irányában. De más részt Williamson támogatja ezen állítást, erősítvén, hogy az orrszarvu gyakran minden ok nélkül, csupán vad szenvedélyből megtámadja az elefántot, s hogy ez utóbbi nem ritkán fölhasított hassal marad a csatatéren.

Ázsiában dzsingalokkal, igen nagy puszkákkal ölik, melyekbe hat lat nehézségű vasgolyókat tölthetni, s a vadász ezzel áldozatának mellét, szemét, vagy más, könnyen sebesíthető testrészét igyekezik eltalálni. Williamson szerint a megtámadott rhinoceros oly nagy élénkséget, mozgékonyt és ösztönszerű ügyességet fejt ki, hogy vadászá-
nak ugyancsak emberül kell magát viselnie.

Képünk afrikai rhinocerosokat ábrázol más állatok társaságában.

Az ausztriai birodalom területe hadászati tekintetből.

(Folytatás.)

A Duna jobb partján Bécestől Komáromig nem létezik lényeges akadály, a fertői és rábaközi posványok kikerülhetők.

A Balaton tavától délfelé egész a Dráva folyamig hegyes-völgyes; de teljesen járható tér fekszik és egy hadsereg mozdulatainak nem vet gátot. Egyébiránt a birodalom ezen nyugoti oldaláról egykönnyen nem várható támadás, mert a betörő ellenségnek jöjjön az akár Német-, akár Olaszországból, előbb a tiroli és stíriai Alpeseken vagy a horvátországi hegységen kellene átvergődni.

Vácnál a Duna rögtön délnek kanyarodik és egész a török határig, ugy azon hosszát Orsováig erős védvonalat képez. — Egy hasonló és ép oly erős védelmi vonal a Tisza, mely párhuzamosan ömlik keleten lefelé, számos mocsár által környezett, kevés közlekedési uttal ellátott téren, melyen messze egymástól eső helyeken lakik a népség.

A magas Alpeseken át, melyek a felső olasz rónaságot a Duna völgyétől elválasztják, minden hadmített nyugatról keletnek lehetetlen; csak esékély közlekedési utak vezetnek ezen hegységen keresztül délről éjszaknak.

Ezen utak fővonala Tirol grófságon megy át. Brixen városánál továbbá összpontosulnak mindazon utak, melyek a német birodalomból, ugyszintén Ausztria más tartományaiból Olaszországba vezetnek.

Innét csak egyetlen fővonal megy Trientig,

honnan megint több ut ágaz szét a Pó folyam nagy síkjába.

Ezeknek egyik ága az Etsch folyó bal partján vezet Veronába.

Egy második összeköttetési vonal délről éjszakra huzódik az Alpeseken át, Pontafel városától Villachon és Leobenon át Ennsre.

A harmadik Göre, Grác és Bruck városokon át Bécsnek.

Mindezen utak csak kevésbé alkalmasak kívülről támadó-hadmunkálatra, mert a Duna-völgynek birtoka a védőt urává teszi azon stratégiai ivhúrnak, melyet a támadónak először Tirol és az Adriai tenger közt, azután a belső osztrák főhercegség hegyeibe kell tenni.

Ezenkívül azon nyílt tér, mely a Száva és a Duna között fekszik, nagyon alkalmas oldalálásra, mely egy, a fent említett utakon előnyömlő ellenséget szárnyán fenyeget.

Hogy egyébiránt a Duna-völgy uralma ezen hegységekre és általok Olaszországra is biztosítva legyen, szükséges Brixent, mely város meg nem kerülhet, és az ezen várostól éjszakra eső schabszi magaslatot megerősíteni.

Brixen, Tirol középponti városa, ha meg volna erősítve, a tulajdon hadsereg szükségletének, ugy e tartománynak is főpóthelyévé válhatnék.

Felső-Olaszország rónaságai szabad tért nyújtanak minden irányban hadi műtetre; folyóinak egyike sem képez, a felső Pó sem, lényeges szo-

rost (Defilée), számos közlekedési utak könnyítik a munkálkodást.

Nincs ezek folytán felső Olaszország terén egy határozott természetes hadműtételi vonal. — Az egész tér a svájci és tiroli hegyektől az apennini hegységig, csak egyetlen hadmunkálati vonalat képez; nem is vezetne tehát semmi célra ott egyes helyeket állandóan erősíteni, hacsak nem mint támpont és biztosító raktárnak; midőn közvetlen egy sem tételezi fel a keresztülvonulást.

Az első erős védvonal, melyet ezen téren egy támadó ellenségnek okvetlenül legyőzni kell, a Mincio folyó, erős városaival háta megett. Ezen vonal jobb szárnya a Gardatóra és Peschiera várára támaszkodik, úgy szintén a tiroli Alpésekre, melyek nagy kerüléssel és csak kisebb csapatok által járhatók. A bal szárnyat Mantua vára és a Pó folyam védi, mely itten már oly széles, hogy erős gátot képez. Végre ezen vonalat Verona első rangú vára oltalmazza, mely a Tirolba és Friaulba vezető közlekedési utak válpontján fekszik.

Egy az alsó Pó folyamtól Velence felé munkálkodó had nehéz akadályokra talál; egyik töltés a másikat éri, egyik szorulatból a másikba esünk, és így ezen téren az alsó Pó vizéről az osztrák birodalomba előnyomuló ellenségnek folytonos vizek és mocsárok között kell magát keresztül verni. — Ezen nehézségeken kívül visszavonulási vonalát balról Verona, jobbról Velence fenyegeti.

A meddig tehát az osztrák hadsereg a Duna völgyében áll, mitsem kell félni nyugatról, és csak akkor, ha az ellenség a Duna völgyét sajátjává tette, igen akkor a Mincio-vonalat tartó hadseregnek is el kell hagyni ezen erős védhadállást; mert az ellenség, mely a Duna völgyén már keresztül tört, a hegység nyílásain megelőzné, és azt a birodalom szívéből elválná.

Velence városa számos erődeivel kitünő főpóthely, melyre folytonosan a legnagyobb figyelmet kell fordítani, mert kedvező fekvése folytán csak egy hosszú és erőfeszített — a szárazon és egyzersmind a tengeroldalról — ostrom által vehető be.

A nyugati harcmezőnek eddig elősorolt vizsgálása következő főeredményre vezet:

Először is egy betörő ellenségre nézve a legkedvezőbb hadműtételi vonal a Dunavölgy jobb oldala. — Ennek védelmére Enns város megerősítése, ugyintén a Bécs melletti hidnak hidfőkek ellátása és egy ezen ponton emelendő másodrangú vár legbiztosabban szolgál.

Ezen fővonalnak mellékhadmunkálkodási vonala Csehországon keresztül esik, mely azonban az elsőnek mindig alá van rendelve. Ennek védel-

mére első sorban Prága álland, továbbá Budweis mint erősített pont azt elősegíti; a Duna völgyéből pedig gyorsan lehet ezen mellékvonalra védsereget küldeni.

Továbbá a meddig a Dunavölgyet tarthatjuk, Olaszországról támadástól mit sem lehet félnünk, a Mincio-vonal s a várnégyszög csak akkor vesztetheti el jelentőségét, ha ugyanazon ellenség, a ki Németország és Olaszország felől együttesen támad, a Dunavölgyét erőszakolta.

Végre a Dunavölgynek Olaszországgal való összeköttetése Brixen és Trient megerősítése által biztosítottatik.

Az osztrák birodalom éjszakai tartományai két elkülönített harcmezőt mutatnak!

Ezek válpontja azon hegylánc, mely az európai főhegygerinctől Jablunkánál Pozsonyra húzódik.

A főhegygerinc t. i., mely Európát nyugatról keletre hasítja, minekutána a Dunát elhagyá, éjszak keleti irányt vesz, és Iglau mellett el, Policka és Grulich városok felé húzódik; itten rögtön fordulatot tesz keletdélnek és eleintén a Sudenták, később a Kárpátok név alatt Morvaországot Szileziától, majd Galiciát Magyarhontól, végre Bukovinát, Moldvát és Oláhországot választja el.

Az előbb említett, Jablunkáról Pozsonynak menő hegyláncolat, ágait jobbra-balra eresztí és nyugatnak March, keletnek a Vág vize által szegélyeztetik.

E hegységen át csak két közlekedési út vezet, és azok is magas hegyeken csak fárasztó meneteket engednek, úgy hogy egy azonos hadműtétel, mindkét oldalain, nem gondolható.

A természet tehát, Freistadtból Jablunkán át Pozsonynak, egy válfalat huzott két elkülönített stratégiai műtételre az éjszakra betörő ellen számára; ezek egyike Cseh és Morvaországot, a másik Galiciát és Magyarországot foglalja magában.

Csehország határai mindenfelé hegység, csak közepe nyílt tér; ezek folytán minden had munkálkodás befelé nehézségekkel jár. — Éjszak felé az Érc-hegység szegi be, az ottani közlekedések magas hegyeken át szorosokon és mély völgyeken vezetnek, és ha egy támadó hadseregnek csakugyan sikerülne, Theresienstadt és Prága erős pontok legyőzése után, a Dunavölgyét elérni; Enns városa, mint már említettük, csaknem legyőzhetlen akadályokat gördít a hadműtétel folytatására.

Csehország keleti határát az Óriás-hegység képezi, melynek zordon természete nem enged kedvező hadmunkálatot, azonfölül az Elbe folyam

meredek partjai, a Josefstadti vár által támogatva, erős védvonalat képeznek.

A porosz Glac grófságból, mely jóformán az osztrák birodalomba nyulik, egy hadműtételi vonalán kedvezőnek mutatkoznék, midőn Glac maga mint ellenséges város már is a hegységben fekszik és onnan több utak vezetnek be Ausztriába: az egyik Levinen át, a másik Reichenau, a harmadik Grulichon keresztül; de az első szintén Józsefváros és az Elbe partos folyamára vezet, a második és harmadik, mely kettő Hohenmautnál egyesül, itt ugyan szabad térre nyílik, hanem folytatásában a Dunavölgyre, azon főhegygerincet kell áthatolni mely Csehországot Morvaországtól elválasztja (Iglauinak, Zwittauinak, vagy Hohenstadtnak.) Mind a három oldalmenet, és általok az addigi műtételi vonal alapja teljesen elejtetik, és egy magas hegység mély szorosokkal, marad az előnyomult sereg hátában, ellenséges téren; mi által a visszavonulás veszélyeztetik.

Legkedvezőbbek hadmunkálatokra azon vonalak, melyek Troppautól és Zuckmantelről Schönbergre vezetnek — itten az átmenetek Poroszországból rövidnek és Schönbergnél már a szabad tért érik.

Schönbergnél vagy egyenesen Olmütznek lehet tartani, ha ezen vár ostroma a műtét tervében áll; vagy kiterjeszkedve, azt megkerülni lehet és Brünnon át a legrövidebb vonalon Bécsset, a birodalom fővárosát fenyegetni.

De ezen vonal is, valamint az említettek, a beütő ellenségre nézve ama hátránnyal bír, hogy neki csak keskeny s egyes csapatonként lehet a magas hegységen és szorosokon áttörni, ellenben a védőnek a mindenütt nyílt tér szabad mozgásra ad alkalmat, és erejét azon hegy nyílásaira gyorsan vetheti, honnan a betörő ellen leereszkedik.

Sokkal határozottabban és nagyobb mértékben mutatkozik azon hareshintér, mely Jablunkáról kiindulva, a nyugatról keletdélnek nyúló Kárpát név alatt ismert hegység által öveztetik, s kezdetben Galiciát Magyarországtól, majd Bukovinát Erdélytől választja el, s tovább délnek és megint nyugatnak fordulva Havasföld és Oláhország határait képezi, míg illetén nagyszerű vonásokban Magyarország kétharmadát beszegve, Orsovánál a Dunát éri és végkifutó ágait a temesi bánóságba eresztí.

Ezen hegylánc éjszaki részén fekszik Gácsország — szabad nyílt tér, melyben a természet sem határozott és megkerülhetlen stratégiai pontokat, se pedig különös hadműtételi vonalakat nem jelelt ki.

A Kárpátok lejtősségei Gácsország felé nem

meredek, ereszeik szeliden hajlanak a magas rónaságba. — Az ezen oldalon eredt folyók, közel forrásaikhoz keskenyek, partjaik laposak, tehát nem képeznek akadályt, nem nyújtanak védvonalat.

Gácsország földtere nagy hosszúsága mellett oly csekély szélességet mutat, hogy azon főutak, melyek egész hosszát metszik, sem az egyik, sem a másik harcoló félnek nem használhatnak összeköttetési vonalul; ha csak az egyik rész teljesen át nem engedte a másiknak a tért.

Ily országban az erősebb győz — minden stratégiai munkálkodás elesik, s legfeljebb a taktika vívhat ki némely előnyöket.

Jásló az ország közepén és azon főuton, mely Duklán át Magyarországra vezet, erődítve adhatna első gyűlpontot a védseregnek, váratlan beütés ellen.

Przemysl szintén, mint oly helyiség, mely a Szán vizén hegyek közé szorítva, lényeges szorost képez és melyen át több utak vezetnek, táborilag elsáncolva, pillanatnyi védpontot képez.

A Kárpátokon át Magyarországra csak egy határozott hadműtételi vonal mutatkozik, — Dukláról Eperjesre.

Ezen főországuatról keletnek egész Havasalföld határáig, a zordon hegység, s minden közlekedés hiánya nem enged átvonulást, csak két rossz keskeny ut vezet be, melyen könnyű fuvarok járhatnak kedvező időben.

Erdélybe Havasalföldről és Oláhországból több vonalok vezetnek, de mind mély szorosokon át, melyek csekély erővel megvédhetők.

A Kárpátok magas falai a Sztry folyó eredeténél délnek hajlanak, s Erdélyt keletre Havasalföldről, délre Oláhországtól választják el.

A főgerincből magas és hosszú hegyhátak húzódnak keresztül-kasul egész Erdélyben, számos folyóknak adnak eredetet, melyek mély völgyekben lényeges védvonalakat képeznek. Magyarországot is magas hegységek választják el Erdélytől, melyek a Bácság keletdélrészén a főhátal egyesülnek és így egész Erdélyt körül övezik.

Erdély hegyei mind magasak, többnyire csúcsig erdőségekkel benöve, azokon át csak száguldozó csapatok működhetnek; de igen is történhetnek hadmunkálkodások a völgyekben.

Ezen völgyek jöllehet számosak, de ritkán vannak egymással összeköttetésben, ez által a támadó seregnek, mely Erdélybe betör, az egyenes választott munkálkodási vonalat hosszabb időre meg kell tartani, úgy hogy a védőnek elég

ideje marad gyorsan a kimenő szorosokat megszállani és kedvező ellenállást kísérleni.

Ezen vonalak lennének éjszaken Dornáról Nagy-Bányára, keletről nyugatnak Besztercéről Segesváron át Szebenbe. — Nyugatról keletnek Déváról Károlyfehérvárra és Kolozsvárra. — Délről Dobráról Szebenbe és Brassóba, vagy Vásárhelyre.

Erdélyország a földtér nehézségein kívül még oldal fekvésére nézve is elesik minden főoperatóiótól és csak mellékmunkálatra nyújthat színhelyet.

Védelmére egy kisebb sereg, tevékeny, a hegyi harcban ügyes vezér kezében, elegendő; ugynevezett guerilla és száguldó csapatok ezen téren különösen jó szolgálatot teendének.

A dukla-eperjesi főhadműtételi vonaltól nyugatnak a Kárpátok könnyebben áthatolhatók és nem hiányzanak ezen részen közlekedési utak,

de ezek is mind azon főutba esnek, mely párhuzamosan a hegy főhátával Eperjesről Rosenbergen át Zsolnára vezet, és mely délről a Tátra és Fáttra csaknem járatlan s messzire kinyuló hegységeitől kísértetik.

Ezen hegygerincből több jelentékeny folyó ered, mely mély völgyekben viszi sebes vizeit, magas partoktól beszegve; ez által valamint a közlekedést, úgy egy támadó sereg előnyomulását is nagyon nehezíti.

A földtér ily minémiségének az a következése, hogy azon számos utak, melyek Duklától jobbra, Galiciából és a tescheni hercegségből Magyarországra vezetnek, végre is csak két vonalra szoríthatatnak; ezek is csak mellékhadmunkálatra alkalmasak.

(Vége köv.)

Asbóth Lajos.

Egy hét története.

— Julius 6. —

Nincs most idilli élet sehol. Akár mily sűrű fák és sziklafalak közé bujt is egyik vagy másik falucska, hol rendesen egyéb zaj sem szokott lenni, mint a mit egy pár éjjel nappal csörgő patak szelid lárma csinál: a lég ott is csak teli van a neki bősziült háboru viszhangjaival. A hadak fúriái úgy üvöltenek, hisz az ő szilaj hangjuk hallatszik örökké a táviró-sodronyokról és az ezer meg ezer hírlap vérborított hasábjairól, hogy öreg anyókák, kiknek egyébkor más gondjuk sem volt a vázsonfehéritésnél, ijedve veszik elő régi imádságos könyvüket, s kéri a seregek urát — távol levő szegény fiukért; fiatal menyecskék pedig a mindennapi munka terhét nem enyhítik — mint máskor — vidám dalokkal, hanem el-borulva, könyes szemmel néznek a fa árnyéka alatt boldogan alvó csecsemőre, ki meglehet épen e percben jut árvaságra. Egy példány akármelyik lapból, — melyet a tiszteletendő vagy a tisztartó járat — elég, hogy az egész falut kivetkőztesse régi megszokott nyugodalomból. Sőt még annyi sem kell hozzá. A falu gyalog postája majd minden nap hoz nekিপizkosodott táskájában egypár szögletes levelet, melynek írója nagy káplár-betűkkel jegyezteté föl a borítékra, hogy „ezen levele édes szülőjének, vagy névvel megnevezett kedves feleségének adassék,“ a mikből — ha fölbontják — komoran száll szerteszét a löporfüst és sustorgó csatahír. Birák uraimék a faluháza előtt csakugy döntögetik most — persze a maguk módja szerint — országok és hadseregek sorsát, mint a pesti kávéházak kifáradhatlan ujság

evői, s a szegény Sári is a falu kútjánál, midőn kissé a káván felejtí teli meritett vedrét, s maga elé bámul, bizonyosan arra gondol: ha Gyuriját, ki még pár hónap előtt itt tréfálgatott vele, nem érte e már is utól valahol a taliánok vagy burkusok szörnyű golyója? A bölcselkedő kedélyek pedig, kik a világot mindenkép jobba szeretnék tenni, mint a minő lehet, — a paplakban épugy, mint a városok kaszinóiban — fejcsóválva itélik el a felvilágosodás századát, melyben nem arra gondolnak, hogy az embereknek minél több kenyerük legyen, hanem hogy minél veszedelmesebb fegyverekkel pusztítsák egymást.

De a napról napra folyó esatákkal, az egymásnak sokszor ellenmondó táviratokkal, melyek néha még a földrajz kérlelhetlen igazságait sem respektálják, a szegény halottak és sebesültek számával hadd foglalkozzanak a nagy politikai lapok; mi ezuttal váltsuk be multkor tett ígéletünket, s szóljunk valamit időszakai sajtónk ama két halottjáról, melyeket e zenebonás időben valószínűleg csak az illető szerkesztőségek mélyen megszomorodott családjai siratnak.

Egyik az „*Uj Korszak*“, mely a sir szélén még egy hetet adott magának azzal, hogy utósó számjával elkésett.

Ha nem félnénk az „*Idők Tanujának*“ keresztén felebaráti szeretettől áradó „türelmetlen anathemáitól“, a „*P. Hirnök*“ rozsdacsvett és ma már csak múzeumba illő fringijának vak suhogásától, egyik vagy vagy másik divatlap rózsaszín körmei-

től és egy pár oly hiu poétácska tinta-bosszujától, kiknek képzelme csupán akkor nagy, ha önmagukkal foglalkoznak; ha — mondjuk — ily félelmetes sereg haragjának kihívása nem tartoznék az istenkisértések sorába: akkor töredelmes szível vallanók be, hogy mi is a korai halott után hátramaradt gyászoló család egyik tagja vagyunk, kiknek — a miglen az élt, — ama hálátlan kötelesség jutott osztályrészül, hogy az „időszaki sajtó“ közlönyeinek mondogassuk meg az igazat.

Ily közel állván a boldogulthoz, kötelességünknek tartjuk egyetmást elmondani egy éves életéről.

„Uj Korszak!“ már maga a név egy zászló, egy program, egy hadüzenet.

Képviselni azon új eszméket, melyek a mai társadalmat mozgatják, s érvényre kívánnak jutni a nevelés, a tudomány, a politika és társas élet terén, s hogy ez megtörténhessék, küzdeni bal és előítéletekkel, nyirbálni copfokat, frist zuhannyal gyógyítani ódon rögeszméket, háttérbe szorítani vaskalapokat, s a „maradiság“ füledt levegőjét az újabb műveltség szellemével frissíteni meg — oly feladat, melyhez erős kezek, kitartó munkásságu elmék s valódi szellem-testvérek szent szövetsége kell.

Az „Uj Korszak“ is e zászlót tüzte ki, de születését különmemü erők egyesülése szülte.

Az ecet összeházasodott az olajjal, s ebből támadt.

Schwarz Gyula (a tulajdonos) és gr. *Lázár Kálmán* (az első szerkesztő), a szellemi élet két messze eső sarkpontján állanak. Ha ők együtt működnek, annyi, mintha egy harci kürt egyesül a lány hangu ábrándos fuvolával valami „komoly kettősre.“ Az eredmény nem lehet más, mint az, hogy egyik akadályozza a másik hatását, s csak különkülön juthatnak érvényre.

Nem ismerünk szelidebb, költőibb kedélyt, mint a *Lázár Kálmáné*. Ha ír, ha beszél, a régi boldog Arkádia jut eszünkbe, midőn az emberek a béke olajágával legyezték egymást, virágokat ültettek, állatokat szelidítettek, s a felhőtlen ég kék sátra alatt a legnyájasabb örömeknek éltek. A természettudomány meleg keblü munkása ő, kinek soha sem lesz kedve vizeket zavarni; ki elmereng a romok felett, s kegyeletében nem hányja azt szét, hogy helyén új divatu épületet emeljen.

Egészen más ember *Schwarz Gyula*. Izgékony szelleme, mint egy sin nélküli mozdony, röpül a huszadik századba. Ha rajta állna, tabula rasat csinálna mindenkiből, hogy egészen újra írja teli merész és gyakran föllengző tervekkel. Szeret hadat üzenni jobbra, balra; küzdeni tudósokkal, te-

kintélyekkel, osztályokkal; de nem egy nyomon, hanem változtatja harcterét, fegyvereit és taktikáját. Legfőbb baja pedig, hogy csak a rövid vitézi kirohanások embere, nem a kitartó hadviselésé.

Ime a *journalista achill-sarka*. Ha valaki egy közlöny által hatni akar, tegyen úgy, mint gróf *Apponyi György*, ki excellentiás kényelméről lemondva, hónapokig szívta teljes türelemmel a nagy város büzhödt levegőjét, csakhogy majd minden nap megírja a maga irány vagy vezércikkét.

Schwarz Gyula egész *souverain* modorban vezeté lapját. Minisztereire — kik oly gyakran változtak — bizott mindent. — Ő távol élt, azok kormányoztak.

Az „Uj Korszak“ szép reményekkel indult meg. Elegánsan lépett ki a világba, s kül- és belföldi tudósok egész csoportja támogató. Tulajdonosa áldozatkész, szerkesztője munkás, dolgozó társai fáradhatlanok voltak. Csak egy hiányzott, a legszükségesebb: a nézetek, elvek és modor öszhangzata.

Igy az első szerkesztő után csakhamar jött a második: *Henszlmann Imre*, jeles tudós és a szabadelvü irány embere, de ki még is inkább él a régi korszakok műemlékeinek, mint az új idők eszméinek. Nem is érezte magát elég jól az ujságszerkesztés nehéz targoncája mellett, hanem átadta azt dr. *Riedl*-nek, egy szelid kedélyü böcselkedőnek, ki — úgy hisszük — többet gondol az örök béke eszményére, mint az emberek hétköznapi, de szükséges küzdelmeire.

Ekkép a hajó ment, sokszor értékes tárgyakkal s mindig sajtóhibákkal megrakva, de nem egy nyomon, s nem mindig azon merész cél felé, melynek jelszava volt lobogójára írva.

S míg a kormányosok el-elszenderedtek a lángha szellők mellett, egy-egy evezős — amugy vak-tában — nagyon is messze tulesapott, s zátonyok és sziklák közé hajtvá, a fölébredőknek elég munkát adott, hogy megint visszahatoljanak az ildomosságu utjára.

Szóval hiányzott az öszhangzó működés. Egyiknél volt erő, de nem volt mérséklet; a másik annyira mérsékelte magát, hogy a hajót alig vitte előbbre; a harmadik és negyedik nem volt *journalista*; és annyi sok erő, ismeret, áldozatkészség és hasznos eszmék vitatásának utoljára is az a vége lön, hogy az „Uj Korszak“ nincs többé.

Kár.

Nem lehet tagadni, hogy — a terv és öszhangzás nélküli vezetés mellett is — e lap nagyon sok jeles cikket közölt, sok eszmét megvitatott, nagy kérdésekkel nem egyszer foglalkozék, szabadelvü szellemet terjesztett, s a közoktatási ügynek szé-

lesebb körben adott lendületet. E mellett sok ügyes író dolgozott bele, főmunkatársa: *Halász* Imrében pedig oly te. tséget ismertünk meg, ki minden benső föltételével bir annak, hogy belőle jeles tudományos író legyen. Széles ismeret, lelkesültség a tudományok és új eszmék iránt, velős és szabatos irány, sokoldalúság — hányadik magyar ifju az, kiben ennyi található föl?

A „Politikai Hetilap“ (b. Eötvös közlönye), — az „Új Korszak“-kal ellenkezőleg — épen a szerkesztés kiváló gondossága által tünt ki, s a szép-művészetek ügyeit szakértelemmel és szeretettel tárgyalá. E tekintetben egyetlen volt politikai lap-társai közt. De az idő rohamossága mellett nem állhatott meg. Ki érné most be heti lappal, midőn minden óra eseményét gyorsan szeretnők tudni, s midőn a „P. Napló“ is kötelességének véli: hébe-hóba renden kívül is megjelenni, az egymást érő csatahírek és táviratok^m miatt?

De e héten nem csupán táviratokat kaptunk a csatatérről, hanem nagy számú sebesülteket is, kiket vaspályán hoztak, s aztán társaskocsik egész hosszú során a részvevő nép tolongásai, rokonok könyei, kérdezősködések és bőkezű ajándékozások közt szállítottak a kórházakba.

Velők foglalkozik most az egész város, melynek izgalma — a balhírekkel együtt — nőni kezd.

Az idén nem lesz holt idény. A kíváncsiság, a várakozás, a váltakozó hírek, aggodalmak és remények életet adnak minden órának. A hírlapok uralkodnak, s szülik a derüt és borut. E nélkül Pest szörnyen unalmas lenne most, miután köz és társas élete a futó napokkal egyre pusztul. Mult héten a honatyák és a nemzeti színház tagjai távoztak el belőle, most meg — a tantermek bezárásával — ifjuságát veszti el.

Vadnai Károly.

V e g y e s k ö z l e m é n y e k.

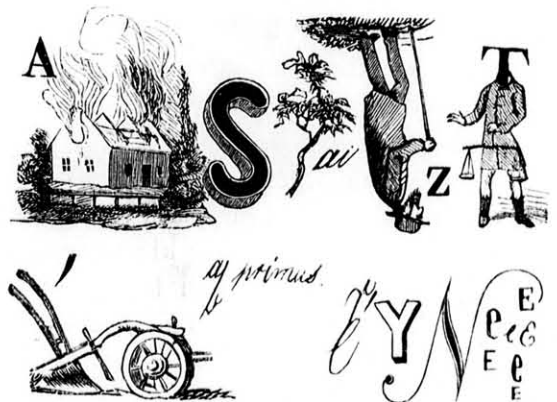
— (I. Napoleon egyik mondása.) Stralheim „I. Napoleon életirata“-ban következő mondását közli Napoleonnak: „A nyilvános erkölcsi érzület folyvást emelkedőfélben van, s előre lehet jósolni, hogy egykor az egész föld kerekége meg fog tisztulni. Az értelem és ennek kifejlődése, s összes képességeink: ezek kulcsai minden társadalmi irányunknak, ez törvénytudományunk egész titka. Csak azok tartják a népet tudatlanságban, kik az embereket önhasznuk miatt meg akarják csalni. A fejedelem első kötelessége azt akarni, a mit a nép akar. A mostani világ ujjászületése előbb-utóbb bekövetkezik; hasztalan a régi aristokraták minden erőlködése, melylyel a fejlődésnek ellenszegülnek. Ez sysiphusi szikla, melyet ők fejük fölött tartanak; néhány kar ellankad, s az első bágyadság után az egész össze fog omlani. A régi rendszer véget ér. Az első fejedelem, ki a nagy összeütközésnél a nép ügyeit őszinte szándékkal képviselni fogja, egész Európának élére áll és terveit keresztül fogja vinni.“

— (Az aranykészítés mestersége,) melyet egy század óta eltemetettnek tekintettek, ismét feltámadt. A régiek Albertus Magnus, Paracelsus s mások „alchimiája“ ismét hírnévre vergődik, és Párisban jelenleg az egész világ egy találmányról beszél, mely a fémek értékarányaiban tökéletes változást idézne elő. Két vegyész, Favre és Franz, ugyanis azt nyilatkoztatták ki az akademiában, miszerint oly eljárást találtak fel, melylyel ezüstöt,

ugy mint rezes és higanyt aranyvá változtatnak, s tudományos szakemberek előtt tett kísérleteikből csakugyan kitűnt: miszerint ezüstből vegyész eljárás által a legfinomabb arany válik, mely minden próbát kiáll.

k. j. (Nászajándék az ázsiai népeknél.) Atkinson angol utazó közép-ázsiai utazásában közli, miszerint némelyik néptörzs zultánja büszkeségből — ha leányának kérője akad — jövendőbeli vejétől oly nagy nászajándékot kér, hogy ritkán mehet leánya férjhez. Így egy zultán leányáért a következőket kérte: 2000 tevét, 3000 lovat, 5000 marhát, és 10,000 birkát.

K é p t a l á n y.

(Megfejtése a 28-dik számban lesz.)

A 25-dik számban közölt képtalány értelme: „*Halhatós pártfogó.*“

hadnagykönnyű sebet kaptak. — A bajor király 5. sz. gyalogezredéből: *Horváth János fő és Laposán László alhadnagy* nehez. — a *Török főhadnagy könnyű sebet* kapott. — A *Rudolf kornaherceg ezredéből: Besséder Sándor főhadnagy súlyosan sebesült.* — Az *Erneszt gyalog ezredéből Pásztor József főhadnagy nehez sebet* kapott, *Günösy Lajos alhadnagy pedig sebében meghalt.*

— (*Önkéntes magyar huszárezred alakítása.*) Az aristokracia tagjai közül néhányan elhatározták, hogy egy önkéntes magyar csapatot alakítsanak. Az indítvány fogantatásának élén állának: *Cseréty János, Apponyi György, Széchenyi Béla és Gyula grófok.*

— (*Hg Britidényi Fülöp*) a felállítandó magyar önkényes lovasezred költségeire százezer forintot irt alá. *Haulik zágrábi érsek* pedig 6000 ftot mind huszásokban adott át hadi célokra. A „P. Hírnök” szerkesztője egy önkényes huszár tartását vállalja el.

— (*A magyarországi inaségek*) számára b. Sina háromezer, b. Rotachild pedig négyezer forintot ajándékozott.

+ (*1500 class fogoly*) érkezett jul. 5-én reggel 9 órakor Pestre.

—v.— (*Dr. Navratil Imre egyetemi m. tándri*) és számos szenvedő által látogatott gyakorló orvosunkat súlyos csapás érte, mert ő, ki sikeres gyógyításaival annyi családot megvigasztalt, ő maga a legszomorúbb veszteséget érte, forrón szeretett édes anyjának közelebb történt halálában. Vigasztalja őt nagyszámú barátjai és gyógykezelteinek őszinte részvéte.

—v.— (*A „Családi kör” huszondt magyar kétért*) arcképet adta idei műtárgyul, kik 1848 után fölépelt írónk közül valók. Ez arcképgyűjtemény csinosan van egy nagy lapon csoportozatokba osztva s bárha a képek némelyikének életműve ellen alapos kifogást lehetne, mindamellet több olyanra is találunk köztük, melyek — tekintetbe véve, hogy rajzolójuk soha sem látta az élő mintákat — elég jók, mint például *Thaly Kálmán, Zilahy Károly, Komócsy, Major Béla, Kunsági, b. Jósika Julia* s *Hajnalka* képe, *Tóth Kálmán*nak, pedig még sehol sem jelent meg jobb arcképe.

* (*Pápai Vajna Elek*) erdélyi természetbúvárt a svájci kormány megbizta, hogy a görög sziget-tengeren Santorinnál támadt új szigeteket földtani szempontból vegye vizsgálat alá. Tudós hazánkfi néhány nap múlva indult a művelői útazására.

* (*As daga királyi*) nemrég egy magyar gróf családdal jött rokonságba. Ennek rövid története a következő: *Gr. Rhoda, Diodin, Erdély*, egykori szépsége, férjhez ment rok. *Wilttemberg* herceghez, s nemeskora *Bocskányi* nagy katonai gyakorlással rendelkező hadvezérség érte, hogy lováról leessett, s a feltartóshatlan lovaság bészeta-podta; porai most ott nyugosznak s *Kis-Küküllő* partján, *Erdő-Sz. György* felett s családi sírboltban. A grófnének a *Wilttemberg* család, s a *Hohensteine* nevet kapott. *Wilttemberg* azonban a *Wilttembergi király hercege* nevére, *Tock* név alatt. A fiatal herceg pedig jun. 14-én *Cambridge* *Mária* hercegnővel az angol királyné unokatestvérével

lépelt házasságra. Hír szerint az új pára kevés idő múlva Magyarországot is meg fogja látogatni.

* (*Hung Ernő ezredes*) 1848-ban a forradalmi hadseregben, a *Wilttemberg* vezetésénél a franciák ellen táborozott. Ezután kitért ki, *Holsteint*, hol eddig *Wilttemberg* élt, elhagyta a parancsnokságot vállalt *Wilttembergi* vezérére.

⊙ (*A poroszok löfegyverei.*) Sokat beszélnek most a poroszok ördöklő fegyvereiről, az u. n. gyutacs-puskákról (*Zündnadel-Gewehre*). Ezek előnye abban áll, hogy gyorsan lehet tölteni s lönt biztonságban találják meg a célt s igen egyszerű szerkezetűek van. Az összes töltés ezen fegyvereknél egy töltényben (*patron*) van egyesítve, s hátulról töltetik a csőbe, miáltal töltés alkalmával nem kell a töltő vesszővel a gyutacs fölterésével az időt vesztegetni. Gyakorlott katona, egy ily fegyverrel minden percben hatszor képes elűtni puskáját, míg más szerkezetű vont csővű puskából legfőleg két lövést lehet tenni egy perc alatt. Hátrányai, hogy könnyen elcsúsztatja a katonát szaporá lövésekre, mi által töltényeit igen hamar kimeríti; hogy legfőleg 20—25 lövést tehetni velök újabb tisztogatás nélkül. A poroszokéhoz hasonló fegyverekkel még a kurhesszeni kis sereg bír. A régi rendszer átváltoztatása nagyobb seregnél roppant sok időbe és pénzbe kerülne.

—v.— (*Balaton-Füredről halljuk*) hogy ott a fürdőidény már évek óta nem volt oly rendkívül kedvező, mint az idén, mi kivált azon számos betegre néve örvendetes hír, kik megszokták a külföldi fürdők használatát, hová most a háboru viszontagságai közt nem mehetnek. Azt is halljuk, hogy a vendégeket séta közben *Farkas Miska* híres győri zenekara mulattatja; a mi pedig a közlekedést illeti, a szántói vasut állomásról m. hó közepe óta katasztrófán naponként a gőzhajó *Füredre* s vissza.

+ (*Párisból jul. 5-dikéről*) jelentik. Fontos esemény következett be Ausztria császára, miután a fegyverbezárlat fűn van tartva, kijelentette, hogy átengedi *Velencét* a franciák császáranak s elfogadja közbenjárását a béke eszközölése iránt. *Napoleon* császár sietett ezen felajánlásnak megfelelni, s a haladék nélkül porosz és olasz királyhoz fordult fegyverszünetet eszközölnö.

irodalom.

—v.— (*Ernst Guntz* kiadásában) [Revelkand slatrelvó s réshen igen bécsos művek jelentek meg]

1) „*As 1848—1849-évi magyar hadjárati történet*,” írta *Erdőy*, az első kötet ára 5 ft. Az drágának mégsem mondhatók, mert nagy, színesen tartap van hozzájuk mellékelve, melyek a képpel, leaszegh, köböröm és tamer-vál csaták részleteit mutatják.

2) „*A magyar politikai szónoklat története*” a legújabb időkről s jelenkorig, vagyis a köztársasági politikai szónoklat történetét adatkban s jellemző magyarázatokban tartja össze. *Kiadta Toldy István*. A magyar politikai szónoklat történeti vázlatával *Toldy Ferenc* 1. kötet, ára 3 ft 50 kr. — Ez első kötetben már számos köztársasági szónoklat találunkunk *Mátyás* gyámja, *Szilágyi Mihály* és *Károly Nagy Pál*, *Széchenyi*

István, Kölcsey Ferenc, Deák Ferenc, Szentkirályi Mór, Eötvös József, Palóczy László, gr. Batthyány Lajos, Teleky László, Densöffy Aurél és Apponyi Györgyig. Kossuth Lajoséig, az eddig élt magyar szónokok legnagyobbikával nem találkoztunk a kortársak nevelésénél, alkalmasint azért, mert a másik kötetet tán es egymaga fogja betölteni.

3) *Bolond Miska költeményei*; kiadta Tóth Kálmán. Ára 1 frt. Szerző arcképevel. Sajátságos tünemény, hogy míg annyi okos poétától közrebocsátott versfüzetekben igen sok bolond dolgot kellett olvasnunk, addig ezen bolond költeményekben igen sok okos gondolatra akadunk.

4) *„Az ifjú Anacharsis utazása Görögországban“*; Bartheleny után kösli Hanthó Lajos; térképpel, több fametszettel és számos kemény borítékban; Ára 1 ft. 80. Az ifjuság számára tanulságtejes olvasmány.

Szerkesztői üzenetek.

— A bukuresti magyar sparos ifjak egylete számára szer-

kesztőségünknel egy csomó értékes kép van letéve, s ezt az egylet valamely megbizottja nálunk bármikor átveheti.

— *Mármaros-szigetre*: Sz. A-nak. A hosszabbikat mi nem közölhetjük. Az előbbiekhöz hasonló érdekes közleményeket szivesebben vesszünk.

— „Anno 1829“ és „Temeibden“ jöni fognak.

— *Temesvárra*: K-nak. A beküldött fénykép közül a nagyobbik használható, csak hogy tárgya nem kedves emléket idéz föl. A megbizásokat átadtuk a kiadóhivatalnak.

— *Maros-Vásárhelyre*: M. A-nak: A legutóbb — ábra kíséretében — küldöttre csak később kerül a sor, mert egy nagyobb képet is készítettünk hozzá.

— *Bárfára*: M. V-nak. Mindkét kép kezünkhöz jutott, s várjuk a harmadikat.

— *Debrecenbe*: Sz. T-nak. Azon érdekes egyéniség arcképet és életírást kíváncsian várjuk.

— *Pesten*: L. P-nak. Az újabb küldött rajzok is megütik a mértéket; már most csak adataikat várjuk.

Előfizetési fölhívás

„HAZÁNK S KÜLFÖLD“

című ismeretterjesztő, szépirodalmi és társaséleti

KÉPES HETILAPRA.

Főirányja a lapnak a független hazafias színezet.

Adunk: életírásokat, költeményeket, beszélyeket s életképeket; műtárgyak, régiségek, várak, vidékek sat. ismertetéseit, utleírásokat, népismeretéseket, népszerű természetrajzi közleményeket, hazai történeti cikkeket, társadalmi kérdések megvitatásait; az „Egy hét történetében“ minden számban az irodalmi, színészeti, zenei, festészeti s a társadalmi élet kiválóbb mozzanatai ismertetését; apró vegyeseket a világ minden részén történekről s találmányaikról; vidéki tudósításokat, napi ujdonságokat sat.

Adunk minden számban számos diszes képet, melyek szakértő művészeink méltánylatával is találkoznak, kik közül több kitünőt rajzolóinkul is tisztelhetünk.

Adunk karrikaturákat.

Adunk országgyűlési tudósításokat minden ülésről; a nevezeteseb okiratokat külön mellékletekben s egész terjedelmükben, napi lapjainkkal csaknem egyidőjüleg hozzuk.

Adunk eredeti külföldi leveleket Amerikából, London, Páris, Hamburg- s Nápolyból, Olasz, Porosz, Lengyel- s Moldva-Oláhországból s Ázsiából.

A harctérről eredeti tudósításokat fogunk közölni.

Jókai Mór, legnagyobb tollú regény- és beszélyírónk két év óta lapjaink közül csak a „HAZÁNK S KÜLFÖLD“et tiszteli meg e nemű dolgozataival.

Uj előfizetőink figyelmeztetésül jelenthetjük, hogy lapunkban minden évnegyed végével be vannak fejezve a cikkek s így az előfizetők soraiba most belépők nem kapnak csonka példányt.

„Zrinyi és Frangepán“

című nagy színes jutalomképünket, milyennél diszesebbet magyar lap még sohasem adott, már az uj évnegyed végén megkezdhetjük szétküldéeni s azt minden egész éves előfizetőnk megkapja (a 30 kr. csomagolási és bélyegilleték beküldése után), s féléves vagy negyedéves előfizetőink is, ha már előfizetéseiket egész évre kiegészítették s a 30 krt is beküldötték.

Tavalyi „Doboz“ című színesnyomású képünket, mely minden tisztas ház falainak díszítésére szolgálhat, előfizetőink kedvezménykép 1 frt s 30 kr. csomagolási díj beküldése mellett megkaphatják.

Előfizetési föltételek:

juliusztól—dec. végeig félévre	3 frt — kr.	juliusztól jövő júliusig egész évre	6 frt — kr.
juliusztól—szeptember végeig negyed évre	1 „ 50 „	A kép csomagolási díja	— „ 30 „

Pest, junius 10. 1866.

Szokolay Viktor,

a „HAZÁNK S KÜLFÖLD“ szerkesztője.

Emich Gusztáv,

m. akad. nyomd., a „HAZÁNK S KÜLFÖLD“ kiadója.